

مشخصات و چکیده پایان نامه های دکتری

فرشته ندری ابیانه

عضو هیئت علمی دانشگاه بو علی سینا - همدان

مقدمه:

هدف اصلی از تدوین رساله های دکتری، آشنایی با روشهای پیشرفته تحقیق و نوآوری در زمینه های علمی و تحقیقاتی برای رفع نیازهای کشور و گسترش مرزهای دانش در رشته های تخصصی، است.

با وجود اهمیت این آثار ارزشمند که نتیجه مطالعات چند ساله محققان و دانش پژوهان است، متأسفانه شاهد آنیم که استفاده بهینه از آن به عمل نیامده، خاصه اگر تحقیقات جنبه ای نظری داشته باشد. شاید یکی از عوامل این بی توجهی، عدم آشنایی با آنها باشد.

دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران افتخار دارد که هر ساله در پنج رشته تخصصی، ادیان و عرفان، تاریخ و تمدن ملل اسلامی، علوم قرآن و حدیث، فقه و مبانی حقوق اسلامی و فلسفه و کلام اسلامی، تحقیقات مفیدی ارائه می دهد. آشنایی هر چند اجمالی با این رساله ها، امکان دسترسی به آنها را فراهم ساخته ضمن ارج نهی به تلاش محققان، راه انجام مطالعات مفیدتر هموار می گردد.

خدای را سپاس می گویم که بر این بنده نا چیز منت نهاد و توفیق داد تا در فرصتی کوتاه کنار این سفره نعمت نشسته به قدر توان از آن بهره گیرد.

از این روی اولین قدم در ادای شکر را برداشتم و با رعایت ترتیب زمانی فهرستی نسبتاً تفصیلی از رساله های تدوین شده از سال ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۵ را فراهم کردم تا بررسی میزان رشد و کمال انجام کارها آسانتر گردد. در این فهرست ضمن معرفی مشخصات صوری، خلاصه ای

از محتوا و مضامین رساله‌ها تقدیم شده‌است به امید آنکه مورد رضایت خاطر مؤلفان محترم قرار گیرد.

این فهرست مشتمل بر ۴۲ رساله است هر چند تعداد رساله‌های این دوره دهساله بالغ بر ۵۰ رساله می‌شود اما چون نشریه شماره ۵۹ - ۶۰ مقالات و بررسیها چکیده ۸ ساله را ارائه داده‌است به جهت پرهیز از تکرار از ذکر آنها خودداری شد.

با سپاس از درگاه الهی و تشکر از مسئولین محترم دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران و قدردانی از جناب آقای دکتر غلامی ریاست محترم دانشگاه بو علی سینای همدان که امکان انجام این تحقیق را برای اینجانب فراهم ساختند.

تصحیح و تحقیق در خطب نهج البلاغه

گروه آموزشی : علوم قرآن و حدیث

دانشجو : محمد جعفری

استادان راهنما: دکتر سید محمد باقر حجتی، دکتر سید جعفر السامی الدبونی

چکیده :

رساله در چهار مجلد تنظیم گشته است. جلد اول در ۸ فصل شامل تحقیق در باره کاتب نسخه مختار «ابن شد قم»، کیفیت تألیف، خصائص نهج البلاغه از نظر صورت، محتوی و معنی، شرح حال سید شریف، اوضاع بغداد در قرون چهارم و پنجم، سیره امیرالمؤمنین، جدول مقارنه خطب و کلمات و مصادر مقدمه تحقیق، تدوین یافته است. در جلد دوم از مقدمه سید شریف تا خطبه ۹۶ بحث شده، جلد سوم به ادامه خطب از ۹۷ تا ۱۸۳ اختصاص یافته و جلد چهارم به تصحیح خطب ۱۸۴ تا ۲۴۰ می‌پردازد در پایان فهرست خطبه‌ها، کلمات، اقوال و ادعیه و نیز فهرست آیات قرآنی و احادیث و فهرست ابیات و مثل نهج البلاغه آورده شده است.

مقایسه میان افکار ارسطو و ابن سینا در مسائل علت و معلول

گروه آموزشی: فلسفه و کلام اسلامی

دانشجو: سید حسن احمدی

استاد راهنما: دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی

استاد مشاور: دکتر غلامرضا اعوانی

چکیده:

رساله در دو باب تدوین یافته است. مآخذ اصلی در باب ارسطو، کتاب الطبیعه و ما بعد الطبیعه، و در باب ابن سینا، شفا و اشارات است. مباحث باب اول عبارت است از بررسی علل چهارگانه تناهی علل، بخت و اتفاق و تفاوت میان آندو علت اولی و علت غائی در باب دوم، همزمانی و مناسبت میان علت و معلول، برهان وسط و طرف یا تناهی علل فاعلی، تناهی علل غائی قابلی، و صوری و اثبات واجب الوجود از نظر ابن سینا بررسی می شود.

نگارنده ضمن نگارش خلاصه ای از هر باب موارد اختلاف نظر میان ایندو فیلسوف را بیان می دارد.

شرح حال و شخصیت فقهی محقق کرکی

گروه آموزشی: فقه و مبانی حقوق اسلامی

دانشجو: محمد جعفر هرندی

استاد راهنما: دکتر علیرضا فیض

چکیده:

ویژگی خاص محقق کرکی، حضور ایشان در متن کارهای حکومتی است. در این رساله نظرات خاص محقق کرکی در هر یک از ابواب فقهی پس از بیان نظر علماء پیشین آورده شده است و در صورت ارائه دلیل، اصل آن با ارجاع به مأخذ اصلی ذکر گردیده است. نظریات مشتمل بر چند دسته است:

- ۱- ابراز نظر جدید در باره یکی از فروع فقهی از بیش عنوان شده
 - ۲- طرح شقّ جدید از فرعی که حکم آن معلوم نشده است.
 - ۳- طرح فروع مستحدثه.
 - ۴- طرح فروعی که حکمی در باره آن بیان نشده است.
- مهمترین آراء فقهی محقق در باب نماز جمعه، قبول ولایت حکام، معاطاة و مالکیت، و وکالت در قضا است.

تحقیق تطبیقی در عرفان ابن سینا و عرفان نوافلاطونی

گروه آموزشی: ادیان و عرفان

دانشجو: سالار منافی اناری

استادان راهنما: دکتر فتح الله مجتبایی، دکتر احمد طاهری عراقی

چکیده:

رساله به انگیزه بیان مشابهتهای موجود میان نظرات عرفانی ابن سینا و آراء نوافلاطونی نگاشته شده و در مقدمه، نحوه دسترسی مسلمانان به ذخائر فرهنگی و فلسفی یونان و روش ابن سینا در شرح و تفسیر نظرات فیلسوفان یونانی و اسکندرانی عنوان شده است. رساله به اثبات عرفانی بودن فلسفه نوافلاطونی در مقایسه با سایر مکاتب فلسفی آن زمان پرداخته عقاید افلوطین در باره علم واحد، وحدت عالم و معلوم، صادر اول، نفس و مباحث مربوط به طبیعت و ماده را مطرح کرده و چگونگی رهیافت اندیشه‌های عرفانی نوافلاطونی به سرزمینهای اسلامی را تحلیل می‌کند. بیان آراء عرفانی ابن سینا در مقایسه با عقاید افلوطین و مباحثی در باره خداشناسی، عقل، نفس، داستانهای رمزی عرفانی، عشق، لذت و الم، خیر و شر و مقامات و کرامات عارفان، عناوین بخش آخر رساله است.

احوال و آثار و افکار فلسفی و کلامی نجم‌الدین دبیران کاتبی قزوینی به
انضمام ارائه نمونه‌ای از «المفصل فی شرح المحصل».

گروه آموزشی: فلسفه و کلام اسلامی

دانشجو: عباس صدری

استاد راهنما: حجة الاسلام شیخ عبدالله نورانی

چکیده:

شرح احوال و افکار منطقی و فلسفی و کلامی نجم‌الدین دبیران کاتبی قزوینی و معرفی آثار وی موضوع رساله است. کاتبی تحت تأثیر افکار امام فخر رازی بوده و از اینرو به شرح کتابهای محصل و ملخص وی می‌پردازد. کتاب «المفصل فی شرح المحصل» در مباحث الهیات و تصحیح آن بخش دوم رساله را تشکیل می‌دهد و در آن به طرح مباحثی چون امور عامه، علّت و معلول، مقولات، اثبات واجب الوجود و احکام نفس ناطقه می‌پردازد. نگارنده معتقد است که کاتبی همچون فخر در ایراد شبهه قوی بوده است هر چند خود نظریه تازه‌ای را ارائه نداده باشد.

رابطه اسلام و مسیحیت در عهد پیامبر و خلفاء راشدین

گروه آموزشی: ادیان و عرفان

دانشجو: معصومه نور محمدی روستایی

استادان راهنما: دکتر فتح الله مجتبایی، دکتر آذر تاش آذرنوش، دکتر هادی عالم زاده.

چکیده:

نگارنده ابتدا منابع تاریخ اسلام و مستشرقین را ارزیابی کرده و سپس به طرح موضوعات رساله می پردازد. عناوین رساله عبارتند از:

نصاری در جزیره العرب از قدیم تا عهد رسول خدا (ص)

شعراي نصرانی در عهد جاهلی

حنفاء قبل و بعد از اسلام

رابطه پیامبر با نصاری قبل و بعد از بعثت

رابطه خلفاء راشدین بانصاری

حیطه جغرافیایی نصاری، چگونگی نفوذ آنها به عربستان، تضاد آنها با یهود، علت مهاجرت مسلمین به حبشه، و رابطه مسلمین با نصاری در جنگهای رده، فتوحات عراق، شام، آفریقا، سواحل دریای قبرس و ارمنستان از موضوعات دیگری است که در رساله مطرح شده است.

تحقیق تطبیقی در مصطلحات عرفان اسلامی

گروه آموزشی: ادیان و عرفان

دانشجو: حسین لاشی

استادان راهنما: دکتر فتح‌الله مجتبائی، دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی.

چکیده:

هدف از تدوین رساله بحث و تحقیق پیرامون معانی مختلف اصطلاحات عرفانی است. از دیدگاه نگارنده عوامل مؤثر در تفاوت معانی و اصطلاحات عرفانی عبارتند از:

- ۱ - اختلاف درجات شناخت به حقیقت توحید و معرفت
 - ۲ - اختلاف در قدرت تمیز و چگونگی درک حقایق
 - ۳ - ظهور تصنع و عبارت پردازی در بیان احوال و مقامات
 - ۴ - توجه به یک یا چند ویژگی بر جسته
 - ۵ - بیان آثار و نتایج به جای تعریف خصوصیت ذاتی یک حال یا مقام
- سهم مکاتب عرفانی در تغییر معانی اصطلاحات، ارزیابی ملاکهای ارائه شده در تقسیم حوزه‌های عرفانی و طبقه‌بندی اصطلاحات، از دیگر مباحث مطرح شده در این رساله است.

قوای مدرکه و بیان حقیقت ادراک از نظر ابن سینا و ملاصدرا

گروه آموزشی: فلسفه و کلام اسلامی
دانشجو: محمد صادق نافذ کلام
استاد راهنما: دکتر محسن جهانگیری

چکیده:

علم النفس یا روانشناسی پس از الهیات، از برترین مباحث فلسفی شناخته شده است، موضوع این رساله است.

عناوین رساله عبارتند از:

- ۱ - مجرد قوای ادراکی نفس
- ۲ - اتحاد عاقل و معقول
- ۳ - وجود ذهنی
- ۴ - وحدت نفس و بدن
- ۵ - کیفیت ادراک نفس توسط انسان
- ۶ - علم حضوری و شهودی
- ۷ - برهان رجل معلق ابن سینا
- ۸ - برهان تداوم و استمرار

عدل الهی در فلسفه اسلامی

گروه آموزشی: فلسفه و کلام اسلامی

دانشجو: سید حسن افتخارزاده

استادان راهنما: دکتر مهدی حائری، دکتر احمد بهشتی

چکیده:

اختلاف روش بحث میان متکلمین و فلاسفه و نیز موارد اتفاق هر دو گروه در مسئله عدل الهی موضوع این رساله است.

عناوین رساله عبارتند از: مسیر تاریخی طرح مسئله عدل الهی، بررسی ریشه لغوی و اصطلاحی عدل، طرح مسئله حسن و قبح عقلی از دیدگاه متکلمین و فلاسفه در نظام آفرینش و عدل الهی در قیامت.

رساله حاوی ضمائم به شرح زیر است

۱ - ترجمه رساله «انفاذ البشر من الجبر والقدر» از سید مرتضی در تفکیک فعل عبد و خالق.

۲ - گفتاری از عبدالرزاق لاهیجی در بیان جبر و ایجاب.

۳ - گفتاری از علامه طباطبائی در بیان جبر و ایجاب

مراحل سیر و سلوک عرفانی در اسلام و مسیحیت و ترجمه
و تحقیق کتاب سیر و سلوک سالک تألیف جان باینین و مقایسه مضامین آن با
عرفان اسلامی

گروه آموزشی: ادیان و عرفان

دانشجو: گلناز حامدی

استادان راهنما: دکتر فتح الله مجتبائی و دکتر احمد طاهری عراقی

چکیده:

معرفی کتاب سیر و سلوک سالک و بیان تأثیر آن در جهان مسیحیت مقدمه این رساله را تشکیل می‌دهد.

به بیان نگارنده کتاب دارای جنبه‌ای نمادین و تمثلی و نشانگر سعی روح انسانی در جستجوی رستگاری و فلاح و در صدد پاسخ به سوالاتی است که قرن‌ها ذهن انسان را به خود مشغول داشته و نیز توصیفی است از یک جنگ درونی.

جان باینین از بزرگترین واعظان مذهب پروتستان و از مخالفین کلیسای سلطنتی انگلستان بود که ارزش ادبیات را تنها در جهت بیان واقعیت‌های مذهبی می‌دانست و در پیدایش عصر پیورتن در مذهب پروتستان مؤثر بوده است.

در رساله حاضر، این اثر عرفانی، اجتماعی، و روانشناسی با برخی از آثار اسلامی چون «منطق الطیر و سیر العباد الی المعاد . و . قصد الغربة الغریبه» مقایسه شده است.

نگارنده ضمن ترجمه کتاب، نمادگرایی در آثار عرفای مسلمان و مسیحی و مراحل سیر و سلوک را بیان می‌کند

عشق در فلسفه ابن سینا

گروه آموزشی: فلسفه و کلام اسلامی

دانشجو: احسان مویدی زاده

استاد راهنما: دکتر نجفقلی حبیبی

چکیده:

رساله در ۸ بخش تنظیم یافته است. بخش اول در برگیرنده « کلیات » و شامل مباحث زیر است: تعریف فلسفه، شرح حال ابن سینا و اصالت وجود و عشق در موجودات و بدیهی بودن مفهوم عشق، در بخش دوم تا پنجم، عشق در بسائط غیرحیّیه، عشق در نباتات، حیوانات و انسان مطرح شده است، خلاصه سخن آنکه سعادت هر قوه‌ای نیل به آن چیزی است که مقتضای ذاتی آن است بی آنکه مانعی بر سر راه آن باشد عشق در جواهر عقلی را بیان می‌کند. بخش هشتم رساله خلاصه و نتیجه‌گیری از بخشهای پیشین است.

مسئله خیر و شر از نظر آفرینش

گروه آموزشی: فلسفه و کلام اسلامی

دانشجو: محمد هادی عبد خدایی

استادان راهنما: دکتر احمد بهشتی - دکتر نجفقلی حبیبی، حجة الاسلام عبدالله نورانی.

استادان مشاور: دکتر علیرضا فیض

چکیده:

طرح اشکالاتی چون نا تمام بودن برهان نظم، ناسازگاری شر با حکمت و عدالت الهی، ثنویت و لزوم حل آنها انگیزه انتخاب موضوع این رساله است. نگارنده با جمع بندی و نقادی نظریه فلاسفه پیشین و معاصر به خصوص ابن سینا سهروردی و ملاصدرا و طرح دیدگاههای عرفا و متکلمین به طرح مسئله پرداخته است، اهم عناوین این رساله عبارتند از:

تعریف شرّ و خیر، نظم و حکمت و عدل

تأثیر شرور و آفات در تفکرات دینی

نظم جهانی و اتقان صنع

آفرینش از دیدگاه قرآن

رابطه باری تعالی با آفرینش

دیدگاه متکلمین در مورد شرور

دیدگاه فلاسفه در باره علم عنایی پروردگار

رابطه خیر و وجود

راز تفاوتها و بهترین جهان ممکن

تحقیق کتاب الوجوه و النظائر ابو هلال عسگری

گروه آموزشی: علوم قرآن و حدیث

دانشجو: کاظم عسگری

استاد راهنما: دکتر سید محمد باقر حجتی

چکیده:

این رساله که به زبان عربی نگاشته شده است ضمن طرح لزوم پژوهش در قرآن کتاب «الوجوه والنظائر» معروف به «وجوه القرآن و نظائره» تألیف دانشمند لغوی و ادیب محقق علامه شیخ ابو هلال حسن بن عبدالله ابن سهل بن سعید بن مهران «العسگری» متوفای ۳۹۵ هجری را معرفی می‌کند

آثار دیگری نیز از این نویسنده باقی مانده است از جمله «التلخیص فی اللغة» «المعجم فی اللغة» «جمهرة الامثال» «کتاب الصناعتین» «النظم و النشر» «کتاب الاوائل» «الفرق بین المعانی» «کتاب العمدة» «المحاسن فی تفسیر القرآن» ... که برخی به زینت طبع آراسته و بقیه خطی است.

کتاب «الوجوه والنظائر» در باره علم وجوه و نظائر بحث می‌کند که فرعی از علم تفسیر قرآن است و در آن مفرداتی از قرآن که به یک لفظ و با حرکات مشابه در مواضع متعدد قرآن و با معانی مختلف به کار رفته است بررسی می‌شود.

در این فن منظور از نظائر همان لفظ مشترک و مقصود از وجوه معانی دیگر آن لفظ مشترک است. که البته افرادی کمی از جمع دانشمندان به این امر مهم اهتمام ورزیده‌اند.

ایرانیان اندلس

بررسی و تحقیق در باره آثار علمی و ادبی و تأثیر آنان در فرهنگ و تمدن اسلامی اندلس

گروه آموزشی: تاریخ و تمدن ملل اسلامی

دانشجو: عبدالرضا شکوری

استاد راهنما: دکتر حسین قره‌چانلو

چکیده:

هدف نگارنده از انتخاب موضوع، معرفی رجالی است که به فرهنگ گسترده ایران تعلق داشتند و در پیشبرد دانش، ادب، هنر و اندیشه در مغرب زمین کوشش ثمر بخش و گرانمایه‌ای داشته‌اند.

این رساله در ضمن اینکه ایرانیان مهاجر به اندلس را نام می‌برد و خوانندگان را به انجام کارهایی نظیر آن دعوت می‌نماید مردم ایران را به عنوان ملتی معرفی می‌نماید که از دیرباز به جهانگردی و سیاحت خو گرفته منشاء خدمات ارزنده‌ای به اسلام در تمام کره خاک شده‌اند. بررسی موقعیت جغرافیایی و وضعیت عمومی اندلس پس از فتح آن بدست مسلمانان، تقسیمات کشوری سپس از فتح، دولتهای حاکم بر آن و جریان مهاجرت ایرانیان به اندلس و تأثیر آنها در فرهنگ و تمدن، علوم و فنون و مکاتب مذهبی این دیار و شرح حال ایرانیان مقیم در اندلس همراه با فهرستی از آثار علمی و ادبی ایرانیان این خطه از عناوین این رساله است.

تحقیق و بررسی در باره قیامهای عمده شیعی و تأثیر آن بر ادبیات عرب تا انقراض بنی امیه

گروه آموزشی: علوم قرآن و حدیث

دانشجو: سردار شهابی

استادان راهنما: دکتر آذر تاش آذر نوش، دکتر نورالله کسایی

چکیده:

موضوع این رساله بررسی قیامهای شیعی است که پس از رحلت پیامبر اکرم (ص) و به طرفداری از خلیفه بر حق آن حضرت شکل گرفت از جمله در دوران امامت حضرت علی (ع) و امام حسن مجتبی (ع) و قیام جاودانه حضرت سیدالشهداء و تأثیر این نهضت بر ادب عربی آن چنانکه آثار منظوم و منثور باقیمانده از آن هم چنان بر تارک ادب عربی می‌درخشد.

بررسی «ادب خطابه» «ادب رسائل» «ادب رجز» و «ادب رثاء» از عناوین اصلی این رساله است.

پس از واقعه کربلا تا سقوط بنی امیه قیامهای شیعی دیگری چون نهضت توّابین و قیام مختار و قیام زیدبن علی ابن الحسین رخ داد که شعار عمومی آنان «یا لثارات الحسین» بوده است که به اعتراف محققین این شعار نقشی عمده در گرد آوردن نیروی مردمی ضد رژیم بنی امیه داشته‌است.

از نکات قابل توجه آنکه به علت خفقان سیاسی و اجتماعی این دوره، متون نثری همچون نظم به صورت سری و مخفیانه دهان به دهان منتقل می‌شده‌است و از اینرو در کتابهای

تاریخی و ادبی جز خطابه‌های چند و رسائل و اشعاری معدود چیزی باقی نمانده است. همچنین ادبیات این دوره به لحاظ معنی و لفظ، خاص می‌باشد به گونه‌ای که از جهت لفظی روان و شیواست و از نظر معنوی صداقت در گفتار دارد. ذکر نمونه‌هایی از رسائل و خطب و رجز و رثاء و نیز شرح حال دو تن از شعرای معاصر این قیامها یعنی «کثیر عزّه» و «کمیت ابن زید اسدی» از فصول پایانی رساله است. به اعتقاد نگارنده این رساله در نوع خود بدیع بوده و پیش از این مورد توجه واقع نشده است.

تحقیق در وجوه اشتراک قرآن و سنت اسلامی و تورات و تلمود

گره آموزشی: تاریخ و تمدن ملل اسلامی

دانشجو: سید عبدالمجید حیرت سجّادی

استاد راهنما: دکتر محمد جواد مشکور

چکیده:

این رساله در دو بخش منابع اسلامی و یهودی تنظیم گشته و عناوین آن عبارت است از:

۱ - مقایسه موضوعات مختلف موجود در دو کتاب مقدس و استخراج وجوه مشترک

آنها

۲ - اثبات بی پایه بودن بعضی از نظرات تورات و مقبول بودن آیات قرآنی در مقایسه با

علم روز، و خلاصه بیان جهت برتری قرآن

۳ - تبیین نظر قرآن در باب توحید

۴ - نظری بر تورات موجود و تورات از نظر محققین و مقایسه عهد عتیق با علم جدید

۵ - اصالت قرآن و تاریخ تدوین آن

از جمله موضوعاتی که در رساله از آن سخن رفته است عبارت است از: الله و یهوه،

فرشتگان، تکوین و پیدایش، تاریخ انبیاء و امتهای پیشین.

قرآء سبعة، گزارش و بررسی قرائات ایشان

گروه آموزشی: علوم قرآن و حدیث

دانشجو: محمدعلی لسانی فشارکی

استاد راهنما: دکتر سید محمدباقر حجتی

استادان مشاور: دکتر مرتضی آیت‌الله...زاده شیرازی، دکتر آذرتاش آذرنوش

چکیده:

این رساله در یک مقدمه و ۷ بخش تنظیم یافته است. بخش اول در بررسی مراکز و حوزه‌های قرائت قرآن از آغاز تا قرن چهارم هجری بخش دوم در معرفی طبقات قاریان و مقریان این دوره و ترسیمی از ۷ نمودار از سلسله سند قرائت قرآء سبعة و نیز تعیین جایگاه ایشان بخش سوم در انحصار قرائات قرآنی در هفت قرائت و چهارده روایات بخش چهارم در اصول قرائات و شیوه قرائت و اقراء قرآء سبعة و روایاتشان بخش پنجم در باب فروع و فرش الحروف چهارده روایت مشهور قرآنی بخش ششم در بررسی، ارزشیابی و مقایسه چهارده روایت قرائات قرآنی و بیان شاخصهای اختلاف قرائت‌ها. بخش هفتم در کتابشناسی قرائات از آغاز تا پایان قرن چهاردهم در دو بخش چاپی و خطی.

در رساله در شرح حال قرآء سبعة به ایراد جداولی شامل نام و نسب اکتفا شده و به نکات مهم اقتباس یا استنباط اشاره شده است. مبنای طراحی فصول و تبویب ابواب رساله، تسبیح سبعة است.

مقدمه و تصحیح ترجمه الخواص

گروه آموزشی: علوم قرآن و حدیث

دانشجو: منصور پهلوان

استاد راهنما: دکتر سید مرتضی آیت‌الله...زاده شیرازی

چکیده:

تفسیر ترجمه الخواص از تفاسیر ارزشمند قرآنی است که به زبان فارسی و توسط ابوالحسن علی بن حسن زواره‌ای در سال ۹۴۶ نگاشته شده است. این تفسیر مطابق مذهب حقه امامیه و به روش روایی تألیف یافته است. نگارنده در این رساله پس از ایراد مقدمه‌ای مبسوط در معرفی نویسنده و تفسیر ترجمه الخواص به تصحیح انتقادی متن آن پرداخته است. اصل کتاب ترجمه الخواص، به شرح سوره‌های فاتحه و بقره پرداخته است از اینرو استعاده و فوائد آن، ترجمه سوره حمد و تفسیر آیات آن و بیان مناسبت میان فاتحه الکتاب و اعمال نماز و نیز تفسیر مضامین سوره بقره از موضوعات این رساله می‌باشد.

تصحیح و تحقیق «بیان الحق بضمان الصدق» بخش الهیات از ابوالعباس لوکری

گروه آموزشی: فلسفه و کلام اسلامی

دانشجو: مقصود محمدی

استادان راهنما: حجة الاسلام عبدالله نورانی و دکتر نجفقلی حبیبی

استاد مشاور: دکتر احمد بهشتی

چکیده:

ابوالعباس لوکری آخرین فیلسوف مشایی در ایران و شاگرد بهمنیار، ادیب، فیلسوف و ریاضی دان قرن پنجم هجری است که مهمترین اثر فلسفی خود یعنی کتاب «بیان الحق بضمان الصدق» را در سه بخش منطق، طبیعیات و الهیات تدوین کرده است. این کتاب که دائرةالمعارفی بزرگ و فلسفی در همه اجزاء حکمت به جز ریاضیات است تلخیصی کامل از کلیه آثار فلسفی، ارسطو، فارابی، ابن سینا و بهمنیار محسوب می‌گردد. رساله حاضر تصحیح مبحث الهیات این کتاب از روی سه نسخه موجود می‌باشد. نگارنده در مقدمه تحقیقی این رساله به شرح اوضاع سیاسی و اجتماعی و مراکز علمی عصر لوکری و جایگاه علوم عقلی در آن دوران، شرح حال شخصی، معرفی آثار و تألیفات ایشان و پژوهشی در نسخه‌های خطی موجود می‌پردازد. کتاب بیان الحق بضمان الصدق در چهار کتاب تنظیم و به زبان عربی نگاشته شده است.

تحلیل قضایا

گروه آموزشی: فلسفه و کلام اسلامی، گرایش منطق

دانشجو: احد فرامرز قراملکی

استاد راهنما: دکتر ضیاء موحد

اساد مشاور: دکتر احمد بهشتی

چکیده:

تحلیل قضایا و روش تحقیق در آن موضوع این رساله است و مباحثی که طرح آنها در این رساله تازه به نظر می‌رسد عبارتند از:

اهمیت و ضرورت تحلیل قضیه به عنوان بنیادی‌تری عنصر تفکر آدمی و نیز زیر بنای منطق ارسطویی و سینوی

روش تحقیق که به سبک تطبیقی - تاریخی آورده شده است.

مراحل تحقیق از جمع آوری منابع و مآخذ تا گزارش و طبقه بندی منابع شیوه ارائه تحقیق که عبارت است از تعریف مفاهیم خاص هر فصل، ارائه گزینش تاریخی آن از دیدگاههای مختلف، گزینش اقوال و نقادی آراء منطق دانان در مقایسه با یکدیگر و بیان دیدگاه مورد قبول نگارنده.

فهرست برخی از مطالب رساله به شرح زیر است:

تعریف قضیه

جهات تمایز خبر از غیر خبر

تحلیل و تقسیم قضیه از جهت شرایط منطقی

تحليل اجزاء قضيه

احكام قضيه شخصيه و طبيعیه و تمايز آنها از مهمله و مسوره

قضيه سالبه المحمول

نقد سور پذيری قضایای شرطی

فهرستی از منطق دانان سرزمینهای اسلامی ضمیمه آخر رساله می باشد.

شروط و ضوابط تفسیر قرآن کریم

گروه آموزشی: علوم قرآن و حدیث

دانشجو: کامران ایزدی مبارکه

استاد راهنما: دکتر سید محمد باقر حجتی

استادان مشاور: دکتر سید مرتضی آیت‌الله...زاده شیرازی، دکتر سید جعفر السامی الدبونی

چکیده:

این رساله به منظور ارائه ملاکها و ضوابطی که بتوان بوسیله آن تفسیر صحیح و مقبول را شناخته، صحت و بطلان تفاسیر موجود را محک زد و نیز به جهت دست یابی به اصول و روشهایی که مفسر را به فهم هر چه بهتر آیات یاری دهد تنظیم شده است. در بخش اول رساله معانی لغوی و اصطلاحی تفسیر، اهمیت و ضرورت علم تفسیر، فرق تفسیر و تأویل و تفسیر به رأی بررسی شده است در بخش دوم علوم مورد نیاز برای تفسیر تبیین گردیده است. بخش سوم بررسی روشهای تفسیری اعم از روش تفسیر اثری، روش تفسیر قرآن به قرآن، قرآن به سنت، روش تفسیر کلامی، فلسفی، رمزی اشاری و یا به عبارت دیگر روش باطنیه و صوفیه روش تفسیر علمی، و روش تفسیر اجتهادی است. نگارنده روش اجتهادی را به عنوان شیوه مختار برگزیده که منابع آن عبارت است از قرآن، سنت و عقل.

مطالعات اسلامی در غرب انگلیسی زبان از آغاز تا شورای دوم واتیکان
(۱۹۶۵)

گروه آموزشی: تاریخ و تمدن ملل اسلامی

دانشجو: مرتضی اسعدی

استاد راهنما: دکتر فتح الله مجتبابی

استاد مشاور: دکتر هادی عالم زاده

چکیده:

مطالعات اسلامی در غرب که گاهی توسعاً از آن به «شرق شناسی» تعبیر می شود نزد بسیاری از مسلمین طنین منفی داشته است. این جریان اساساً ضد اسلامی بوده و خاستگاهی اسلام ستیزانه داشته و به نحوی کاملاً بارز امتداد جنگهای صلیبی بوده است. با این حال این مطالعات در تکوین روشنفکری ضد دینی یا غیر دینی در جهان اسلام بی تأثیر نبوده و به این جهات منفی محدود نمی باشد.

اما به هر حال باید فارغ از حبّ و بغض و پیشداوری، سیمایی از تاریخ و تحوّل چند ساله این جریان ترسیم شود تا شناخت واقعی تری را ممکن سازد و نشان دهد که این جریانی متحد و یکپارچه نبوده و تنها در نگرش تاریخی به صورت یک جریان مطالعاتی نمودار شده است. مرحوم دکتر مرتضی اسعدی نگارنده این رساله پس از بحث در باب انگیزه های بروز جنگهای صلیبی و پس از آن آغاز مطالعات اسلامی در غرب به شیوه ای فرهنگی لزوم توجه مسلمانان به این امر را گوشزد نموده به بررسی مباحث زیر پرداخته است.

۱ - جنگهای صلیبی

۲ - آغاز مطالعات اسلامی در غرب

- ۳- نخستین گامها در آموزش زبان
- ۴- آثار نخستین مرحله در مطالعات اسلامی و ترجمه
- ۵- نخستین ترجمه قرآن به زبان لاتین
- ۶- اختراع چاپ حروفی و آغاز چاپ آثار اسلامی در غرب
- ۷- نهضت اصلاح دین و رنسانس و آثار آن بر مطالعات اسلامی در غرب
- ۸- تکوین مطالعات اسلامی در انگلیس و رواج تدریجی زبان انگلیسی به جای زبان لاتین
- ۹- عصر روشنگری و انقلاب صنعتی
- ۱۰- استعمار و بسط سلطه انگلیس در جهان اسلام
- ۱۱- قرن بیستم و آغاز مطالعات اسلامی به معنی الاخص.

فرهنگ لغات و اصطلاحات فقهی - تطبیقی و مقارن بین مذاهب اسلامی

گروه آموزشی: فقه و مبانی حقوق اسلامی

دانشجو: سید محمد حسینی

استاد راهنما: دکتر علیرضا فیض

استادان مشاور: دکتر سید محمد باقر حجتی، دکتر سید اسعد شیخ الاسلامی، حجة الاسلام

حسن مصطفوی و دکتر نورالله کسایی

چکیده:

در این فرهنگ ۵۰۰ واژه از واژگان فقهی مورد بررسی قرار گرفته است روش کار بیان معانی لغوی و اصطلاحی و استناد به آیات قرآنی، احادیث و ضرب المثلها می باشد. تبیین ترکیبات و تقسیمات یک واژه و در مواردی بیان احکام فقهی مربوط به آن و اختلاف نظر مذاهب اسلامی در باره آن و نیز ذکر معادل انگلیسی هر لغت از ویژگیهای این فرهنگ می باشد.

سلسله کبرویه

گروه آموزشی: ادیان و عرفان

دانشجو: حمید برنا

استادان راهنما: دکتر نورالله کسایی، دکتر غلامرضا آریا

چکیده:

این رساله ارائه دیدگاهی جامع از تاریخ و تحولات فکری و طریقتی سلسله کبرویه و مقایسه آن با سایر سلسله‌های صوفیه است که در یک مقدمه و سه بخش تنظیم یافته است. مقدمه شامل تحقیقی در باب نجم‌الدین و طریقت کبرویه، و نفوذ آن در داخل و خارج ایران و تأثیر آن بر فرهنگ اسلامی است. بخش اول رساله به تحلیل جامعه، حکومتها، و سلسله‌های صفویه، علماء مشایخ سرشناس و مسائل فرهنگی پیش از ظهور نجم‌الدین می‌پردازد و نقش پیشوایان کبرویه بویژه نجم‌الدین کبری در جلوگیری از شدت عمل مغول را بیان می‌دارد. بخش دوم رساله شرح احوال و زندگی شیخ نجم‌الدین است و بخش سوم به توضیح سهم گذشتگان و بانیان مبانی فرهنگی، اجتماعی این عصر اختصاص یافته است. شجره نامه شیخ کبری و سلسله کبرویه تا به امروز در این بخش ترسیم شده است. رساله شامل سه ضمیمه است. سه رساله کوتاه و مفید از نجم‌الدین کبری، تعلیقاتی در معرفی سه رساله و فهرست اعلام

التنبیه علی ما بخشی الخطاء فیه

گروه آموزشی: علوم قرآن و حدیث

دانشجو: علی اصغر باستانی

استاد راهنما: آیت ا...سید ابوالفضل میر محمدی

استاد مشاور: دکتر سید محمد باقر حجتی، دکتر سید مرتضی آیت ا...زاده شیرازی

چکیده:

این رساله در یک مقدمه و سه فصل تنظیم یافته است. فصل اول در سرگذشت حدیث از زمان رحلت پیامبر گرامی اسلام تا کنون و انحرافات که در این دوران پیش آمده است. فصل دوم در تاریخچه و سیر اجمالی «علم رجال الحدیث» و اقسام آن یعنی خبر شناسی (درایة الحدیث) راوی شناسی (علم رجال الحدیث) و فهرست نگاری (کتابشناسی) فصل سوم در تصحیح و ضبط بعضی از اسماء الرجال که در ابتدا رموز المصادر آورده شده است. این فصل به ترتیب حروف الفبایی است.

انسداد باب علم و علمی

گروه آموزشی: فقه و مبانی حقوق اسلامی

دانشجو: رضا سیفی

استاد راهنما: دکتر علیرضا فیض، آیت... ابوالفضل میر محمدی

چکیده:

نگارنده در این رساله به طرح این سوال می‌پردازد که آیا در رابطه با مسائلی که آیه قرآن یا حدیث معصوم در باره آن وجود ندارد می‌توانیم به احکام عرفی و بناء عقلا عمل کنیم یا خیر؟ با توجه به فراگیر بودن دین مقدّس اسلام، پاسخ برگزیده آن است که احکامی که مورد قبول عقلاء و عرف بوده و از طرف شرع مردود نباشد پذیرفته شدنی است.

در بخش نخست رساله، ادله امکان تعبد به ظنّ، امکان و استصحاب و انسداد باب علم و علمی بر حجّیت مطلق ظنّ طرح و نقادی شده‌است و در تقسیم احادیث به اقوال بزرگان فقه همچون سید مرتضی استثناء شده‌است.

مؤلف نظر فقهاء معاصر را با نظرات شیخ مفید هماهنگ دانسته که عرف با تحوّل جامعه متحوّل گشته و انواع عرف عقلاء از نظر حجّیت و مقدمات بحث را تحلیل و بررسی می‌کند و نتیجه می‌گیرد که طرفداران انسداد نه اندکند و نه بی‌نام.

بخش دوّم رساله بحث از تفکر انفتاحی و دلایل آن است و ثمره نزاع در پایان بحث آورده شده‌است.

بررسی تطبیقی حیل شرعیه در عقود

گروه آموزشی: فقه و مبانی حقوق اسلامی

دانشجو: علی اکبر ایزدی فرد

استاد راهنما: دکتر علیرضا فیض

استادان مشاور: آیت ا... ابوالفضل میر محمدی، دکتر اسعد شیخ الاسلامی

چکیده:

این رساله در ارتباط با شیوه رفع موانع قانونی است که در اصطلاح «حیله شرعیه» نامیده می‌شود. بخشی از رساله به تبیین حیله مشروع و نا مشروع و بررسی اهم مصادیق حیله‌های رایج در عقود می‌پردازد و بخشی دیگر به بیان آراء فقها شیعه و سنی با این توضیح که توسل به حیله در صورتی مشروع است که ارتکاب آن فی نفسه حرام نباشد و به وجه شرعی و برای رسیدن به اهداف مشروع باشد.

مباحثی در ارتباط با بیع، قرض و دین، شفعه، نکاح، رهن، شرکت، ودیعه، وکالت، اجاره، ضمان، کفالت، و حواله در رساله ذکر شده است.

ماهیت و انیّت زمان از دیدگاه فلاسفه اسلامی با عنایت به سوابق تاریخی و
ریشه‌های آن در حکمت قدیم و نظریات یکی از برجستگان غرب «هنری
برگسون»

گروه آموزشی، فلسفه و کلام اسلامی

دانشجو: طوبی کرمانی

استادان راهنما: دکتر غلامرضا اعوانی، دکتر حسین ضیائی، دکتر علی قیصری

استادان مشاور: دکتر احمد بهشتی و حجة الاسلام عبدالله نورانی

چکیده:

این رساله در پنج گفتار در خصوص وجود و ماهیت زمان از دیدگاه حکماء اسلامی و هنری برگسون تنظیم شده است. حقیقت زمان به عنوان بعدی از ابعاد موجود که از ترتیب بالقوه اجزاء آن حکایت می‌کند، مورد نظر این رساله است از اینرو زمان، معقول ثانیّه و منتزِع از نحوه وجود دانسته شده است و نه ماهیتی عرضی از مقوله کم متصل غیر قارّ. این تعریف، تفاوت میان زمان نفسانی (متافیزیکی) و فضایی (فیزیکی) را بیان می‌دارد. زمانی که بالفعل در خارج موجود باشد مورد انکار همگان است و این مشابه سخنی است که برگسون در برآورد نظریه انیشتن گوید که ما دو نوع توالی و معیت داریم توالی و معیت دو «آن» که در علم مطرح است و توالی و معیت دو گذر و سیلان که در فلسفه مطرح است. نکته دیگر تعریف متافیزیکی زمان است که به تعبیر ملاصدرا تداوم در خلق و افاضه هستی به جواهر مادی است و زمان همان دوام آفرینش است. به بیان دیگر افاضه هستی به عالم ناسوت، زمان، و در وعائی بر تر دهر و سرمد است. این برداشت با سخن الهی سازگار است که فرمود: «كُلُّ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ».

مقدمه و تصحیح و تعلیقات حاشیه الروضة البهيمه فی شرح اللمعه الدمشقيه
معروف: حاشیه ملا احمد تونی

گروه آموزشی: فقه و مبانی حقوق اسلامی

دانشجو: محمد اسدی مهماندوستی

استاد راهنما: دکتر علیرضا فیض

استادان مشاور: دکتر سید محمد باقر حجتی، حجة الاسلام حسین گوگانی

چکیده:

مصنف کتاب، شهید اول، شارح شهید ثانی و محشی فقیه نامدار عالم تشیع مرحوم ملا احمد تونی است که با استفاده از ۵۹ اثر به تحشیه کتاب پرداخته است. بر شرح لمعه شهید ثانی ۱۴ حاشیه نگاشته شده است که در این رساله معرفی شده‌اند. نگارنده در توصیف این حاشیه می‌نویسد: در این حاشیه کم نظیر، مضافاً بر اینکه با عبارات موجز و رسا به توضیح معضلات و مسائل پیچیده شرح لمعه پرداخته و ابهامات آن را به نحو احسن بر طرف نموده تمام کتابهای معتبر فقهی و روایتی اهل تشیع و تسنن را که از زمان غیبت کبری تا عصر خویش نوشته شده بررسی کرده، اقوال و روایات مختلف را در رابطه با مسائل مورد بحث ذکر و نظریات خود را با دلیل مبرهن و قابل قبول ابراز نموده و گاهی بعضی از آراء شهید ثانی را که به نظر خود صواب نمی‌بیند رد کرده و رأی خود را با دلیل متقن و استوار بیان می‌کند. این حاشیه شامل کتاب طهارت تا بخشی از کتاب دین است.

بررسی جرم‌شناسی و مصادیق آن در حقوق اسلام و ایران

گروه آموزشی، فقه و مبانی حقوق اسلامی

دانشجو: عباس زراعت

استاد راهنما: دکتر علیرضا فیض

استادان مشاور: دکتر محمد آشوری، دکتر اسعد شیخ‌الاسلامی

چکیده:

این رساله در دو بخش احکام و مسائل کلی جرم‌شناسی و مصادیق جرایم سیاسی در حقوق ایران و مقایسه آن با حقوق اسلامی تنظیم شده است. تعریف، ماهیت، ضوابط، و شرایط جرم‌شناسی و تاریخچه آن، مشروعیت نظام سیاسی، راه‌های جلوگیری از وقوع جرم سیاسی و تفاوت آن از نظر شیوه دادرسی و مجازات از عناوین بخش اول رساله است. مصادیق جرایم سیاسی در دو فصل بررسی شده است:

- ۱- جرائم علیه امنیت خارجی مانند خیانت و جاسوسی
 - ۲- جرایم علیه امنیت داخلی همچون سوء قصد به جان مقامات سیاسی مملکت یا توهین به ایشان، تشکیل جمعیت علیه حکومت، جرایم احزاب، جرایم مطبوعاتی، اخلال در اقتصاد کشور، تمرد از اجرای قوانین، ادّعای نبوت و امامت، قیام مسلحانه و بغی
- چکیده و نتایج بحث در انتهای رساله آورده شده است.

البلاغی مفسراً

گروه آموزشی: علوم قرآن و حدیث

دانشجو: علی الاوسی

استاد راهنما: دکتر سید محمد باقر حجتی

چکیده:

این رساله به زبان عربی و در یک مقدمه، سه باب و یک خاتمه تنظیم یافته است. باب اول به شرح دوران زندگی بلاغی و حوادث آنروز عراق و دیگر مناطق اسلامی و معرفی آثار تفسیری و شعری این نویسنده می‌پردازد. باب دوم در روش تفسیری بلاغی و بیان قواعدی است که به آن اعتماد جسته است و در آن به بحث از موضوعاتی چون جمع قرآن، اعجاز، مناسبت، قرائات و اسباب نزول، نسخ و آیات الاحکام است. باب سوم نشانگر تلاشهای اجتماعی بلاغی و دعوت او به آزاد اندیشی و مقابله‌اش با انواع افکار ضالّه و منحرفه عصر خویش است و ضمن معرفی شخصیت اعتقادی وی مواجهه وی با اهل کتاب و استدلالهایش بر تحریف تورات و انجیل حقیقی را باز می‌گوید. مؤلف پس از ذکر نتایج بحث، خطر از بین رفتن کتابهای بلاغی را گوشزد نموده توجه مسئولین را به انتشار دست‌نویسهای این مفسر معاصر قرآنی جلب می‌نماید.

آراء فلسفی علامه طباطبائی

گروه آموزشی: فلسفه و کلام اسلامی

دانشجو: قاسمعلی کوچنانی

استاد راهنما: دکتر احمد بهشتی

چکیده:

در مقدمهٔ این رساله زندگی و شخصیت علمی، فلسفی، عرفانی و اخلاقی علامه طباطبائی و نقش موثر ایشان در معرفی اسلام و تشیع و ویژگیهای مشرب فلسفی استاد بررسی و تألیفات و آثار قلمی ایشان معرفی شده است برخی از موضوعات این رساله عبارت است از: عوارض ذاتیه، صفات فعلیه واجب، مفاهیم اعتباری، اجزاء قضیه، تشکیک، واحد، کثیر، ملاک حمل، بطلان دور و تسلسل، نفی فاعل بالجبر و بالعنايه، عینیت علت غائی و فاعلی، اضافه، حرکت، تجرّد مطلق صور علمیه، ارجاع علم حصولی به حضوری، برهان صدیقین، علم باری، اقسام قضایا، علل استجابت دعا یا وقوع بلایا، علت خلود، کافرین در عذاب، تقابل سلب و ایجاب، قاعده امکان اشرف معنای نفس الامر، فطری بودن دین و ...

نگارنده در این رساله از حاشیه مرحوم طباطبائی بر اسفار ملاصدرا بهره برده و آنرا با سایر حواشی نگاشته شده مقایسه کرده است.

مسند نویسی در تاریخ حدیث

گروه آموزشی: علوم قرآن و حدیث

دانشجو: سید کاظم طباطبائی

استاد راهنما: دکتر سید محمد باقر حجّتی

استادان مشاور: دکتر آذرتاش آذر نوش، دکتر مرتضی آیت...زاده شیرازی

چکیده:

موضوع این رساله «مسند» یعنی مجموعه‌های حدیثی نگاشته شده است که در آن از فواید مسند نویسی و جایگاه آن در تاریخ تدوین حدیث، علت آشنایی با شمار کمی از مسندها و علت رواج کمتر این شیوه از مسند نویسی در نزد شیعیان بحث شده است.

نویسنده مراحل انجام کار خویش را به شرح زیر اعلام می‌دارد.

۱ - تهیه فهرست کاملی از مسندها

۲ - مراجعه به آنها و دسته بندی احادیث آنها و سنجش آنها با یکدیگر و ذکر نتایج حاصله

۳ - دسته بندی مطالب به ترتیب معانی لغوی و اصطلاحی مسند و واژه‌های مربوط به آن،

تعیین جایگاه مسند نویسی در تاریخ تدوین حدیث اهل سنت و مراحل آن، مسندهایی که به

مولفانشان منسوبند، مسندهایی که با نام راویان خود شناخته می‌شوند، سهم شیعه در عرصه

مسند نویسی و آشنایی با چند مسند و معرفی «المسند الجامع» که اثری نو در مسند نویسی و به

عقیده نگارنده بهترین و کاملترین اثر در این زمینه است.

مقایسه آراء شیخ الرئیس و صدر المتالهین در نه مقال

گروه آموزشی: فلسفه و کلام اسلامی

دانشجو: زهرا مصطفوی

استاد راهنما: دکتر احمد بهشتی

چکیده:

این رساله حاوی نه مقاله در باره حرکت جوهری، مثل افلاطونی، اتحاد عاقل و معقول، شوق هیولا به صورت، تبدل صور به صورت واحد، علم باری، مجرد قوه خیال، نفس و قوای آن و حدوث و بقاء نفس از دیدگاه بو علی سینا و ملاصدراست. در هر مقاله مراحل زیر طی شده است.

۱- مقدمه‌ای کوتاه در باره اهمیت و تاریخچه بحث و نظرات دو حکیم

۲- تبیین موضوع بحث از دیدگاه دو حکیم

۳- بررسی مدعاها و نظرات هر طرف در باره سخن طرف دیگر

۴- بررسی بحثهای مشابه که موجب خلط و اشتباه شده است

۵- توضیح مقدمات مفید و لازم برای شناختن موضوع

۶- نقل ادله طرفین

۷- نقل اشکالات هر طرف نسبت به دیگری

۸- پاسخ به اشکالات

در مقدمه این رساله زندگی نامه هر دو حکیم، اساتید، شاگردان و آثار ایشان آمده است.

بررسی مقارنی (تطبیقی) احکام فقهی و اقسام آن

گروه آموزشی: فقه و مبانی حقوق اسلامی

دانشجو: سید فضل الله حسینی برمایی

استاد راهنما: دکتر علیرضا فیض

استاد مشاور: آیت الله سید ابوالفضل میر محمدی

چکیده:

این رساله فشرده‌ای است از مسائل مربوط به احکام به صورت تطبیقی در فقه شیعه و اهل سنت و موازنه و سنجش میان آنها که در شش فصل تنظیم یافته است. فصول رساله عبارتند از: حکم و اقسام پنجگانه آن، حکم شرعی ثانوی و احکام ترخیصی حکم وضعی و اقسام آن، حاکم و حاکمیت، محکوم فیه یا متعلق حکم، محکوم علیه یا مکلف نگارنده در تبیین مسائل فوق از مقدماتی به شرح زیر بهره جسته است؛

- ۱- انسان نیازمند حقوق پویا بوده و اسلام به این نیاز توجه کرده است.
- ۲- حکم شرعی شامل همه وقایع زندگی است.
- ۳- قانونگذار احکام شرعی را بر اساس قضیه خارجی یا حقیقیه وضع می‌کند
- ۴- از طرف اسلام انواع مصلحتها در قانونگزاری رعایت شده است و از آنجمله است محافظت از دین، جان، خرد، ناموس و مال.

حقوق مدنی و جزایی در عرف عشایر خوزستان

گروه آموزشی: فقه و مبانی حقوق اسلامی

دانشجو: عسیبی مقدّمی راد

استاد راهنما: دکتر علیرضا فیض

استاد مشاور: دکتر نورالله کسایی، دکتر اسعد شیخ الاسلامی

چکیده:

این رساله بر اساس باور دیرین حقوقدانان مطرح گردیده، که تصمیمات بین آحاد مردم محترم است مگر آنکه خلاف قانون باشد و نیز عوامل رفتاری اجتماعی یا درونی است (طرز تلقی فرد از امور) و یا بیرونی است (هنجارها که شامل عرف یعنی ضوابط یا قوانین نانوشته و قوانین مدون می‌باشد): که البته در جوامع روستایی و عشایری وجه عرفی هنجارها قویتر بوده و از اینرو آگاهی نسبت به آنان، به برنامه ریزان و مسئولین اجرایی این امکان را می‌دهد که برنامه‌های خود را با اشراف به ابعاد مختلف با سهولت به مرحله اجرا در آورند.

این تحقیق عمدتاً کتابخانه‌ای نبوده و بیشتر جنبه کار بردی دارد.

مباحث این رساله تحت عناوین زیر آورده شده است:

- ۱- بررسی اجمالی جغرافیایی تاریخی خوزستان در گذشته و حال
- ۲- معرفی اجمالی عشایر بختیاری و عرب خوزستان و ساختار اجتماعی آنان
- ۳- تعریف عرف و اهمیت آن از نظر فقهاء شیعه و اهل سنت
- ۴- ازدواج و اهمیت آن در اسلام و نحوه ازدواج در عشایر بختیاری و عرب
- ۵- معاملات، تعاونیهای سنتی، وصیت، ارث و مسائل مربوط به زمینهای زراعی و مراتع

۶- آداب و رسوم باز دارنده از نزاعهای و اختلافات عشایری و حدود و قصاص و دیات

در بین عشایر

۷- نتیجه‌گیری، طرح مشکلات و پیشنهادات، طرح عرفهای نا صحیح و بررسی آنها از

دیدگاه اسلام